

**Priklausomybių ir susijusiose srityse veikianti
nevyriausybinių organizacijų ir ekspertų koalicija**

Įvairių visuomeninių organizacijų vaidmuo visuomenės sveikatos tyrimuose

Didžioji g. 5-303, Vilnius

Tel: 8-5-2661206

El. paštas: koalicija@galiugyventi.lt

www.galiugyventi.lt

- Apžvelgti, kaip pilietinės organizacijos yra įsitraukę į tiriamąjį darbą visuomenės sveikatos srityje, o taip pat kaip jos bendradarbiauja su kitomis visuomenės sveikatos tyrimais suinteresuotomis įstaigomis/organizacijomis.

- ❑ Savitarpio pagalbos grupės.
- ❑ Profesinės medicinos personalo asociacijos/ draugijos.
- ❑ Konkrečios ligos/ligų grupės pacientų organizacijos.
- ❑ Sveikatinimo organizacijos.
- ❑ Paslaugas teikiančios NVO.
- ❑ Žmogaus teisių, advokacijos, politikos formavimo srityje veikiančios NVO.
- ❑ NVO, veikiančios socialinių reikalų, su tam tikromis pažeidžiamosiomis grupėmis.

VŠĮ Globali iniciatyva psichiatrijoje 2004–2009 m. inicijavo šiuos tyrimus:

- „Bendruomenės psichikos sveikatos priežiūros paslaugos Lietuvoje“ (2004 - 2005);
- „Klientų stigmatizacijos įvertinimas“ (2006);
- „Neįgaliųjų įvaizdis Lietuvoje – požiūris iš Skandinavijos“ (2008 - 2009);
- „Visuomenės nuomonės dėl sutrikusios psichikos asmenų integracijos į darbo rinką tyrimas“ (2006 - 2008);
- „Sergančių sunkiomis psichikos ligomis asmenų įdarbinimas Lietuvoje: ekonominiai vertinimai“ (2006);
- „Neįgaliųjų įgūdžių ir darbo rezultatų visuminis įvertinimas“ (2007);
- „Darbdavių nuomonės dėl sutrikusios psichikos asmenų integracijos į darbo rinką“ (2008)

NVO tiriamojo darbo pavyzdžiai

Koalicija "Galiu gyventi" 2004-2009 m. atliko šiuos tyrimus:

- ❑ Sveikatos paslaugų prieinamumas narkotikus vartojantiems ir bandantiems jų atsisakyti asmenims (kartu su VO Narkomanų tarpusavio pagalbos iniciatyvos, 2004)
- ❑ Socialinio pakantumo tyrimas (kartu su Nacionaline sveikatos taryba, 2005)
- ❑ Sveikatos, socialinės ir švietimo paslaugos narkotikų vartotojams keturiose savivaldybėse (2005)
- ❑ Paslaugų ŽIV infekuotiesiems, sergantiesiems AIDS ir narkotikų vartotojams prieinamumas Lietuvoje (2004)
- ❑ Pirminė ir antrinė ŽIV prevencija tarp išėjusių iš laisvės atėmimo vietų vietos lygmenyje (Alytus ir Klaipėda, 2009)

- Pilietinių iniciatyvų centro tyrimai:
  - „Pacientų teisės: situacijos analizė ir sprendimo būdai“ (2001), kartu su Bioetikos draugija, Lietuvos žmogaus teisių centru ir Lietuvos bioetikos komitetu įgyvendinant projektą „Pacientų teisės Lietuvoje: situacijos analizė ir visuomenės aktyvinimas“
  - „Asmens teisės į privatumą ir konfidencialumo principo įgyvendinimo sveikatos priežiūros sistemoje situacijos analizė“ (2004), įgyvendinant projektą „Efektyvus pacientų teisės į privatumą užtikrinimas“

- Užsienio fondai (pvz. Atviros Lietuvos fondas).
- Tarptautinės organizacijos (UNDP, UNODC, EK).
- Užsienio valstybių ambasados.
- Šiaurės ministrų tarybos informacijos biuras Lietuvoje.
- Įvairūs ES finansavimo mechanizmai.

Finansavimo iššūkai

- *„Lietuvoje - nesąžiningos konkurencijos su valstybinėmis įstaigomis situacija. Šios įstaigos arba tiesiogiai gauna dotacijas/grantus (pagal statusą, nepriklausomai nuo faktinių pajėgumų ir įrodymų) arba siūlo dempingo kainas, dalį tyrimų išlaidų apmokant biudžeto lėšomis arba naudojant kitus išteklių mobilizavimo būdus.“*
- *„ Pvz., Lietuvoje teikėme paraišką atlikti visuomenės sveikatos tyrimus. Atlikus atranką paaiškėjo, kad šis prioritetas išviso buvo panaikintas, dalinai dėl to, kad pasamdyti „ekspertai-vertintojai“ neturėjo jokios kvalifikacijos vertinti tokio pobūdžio projektus ir buvo pasirinkti standartiniai sprendimai – susirinkti, sudalyvauti mokymuose ir išsiskirti.“*
- *“Ir, aišku, paprasčiausia korupcija.“*

Pajėgumų bei aplinkos iššūkiai

- ❑ Nėra daug NVO, kurios yra pajėgios pačios vykdyti tyrimus, nes sunku nuolat išlaikyti personalą, gebantį tokį darbą atlikti. Tačiau neretai tyrimus užsako.
- ❑ Finansavimo šaltiniai yra labai riboti ir daugiau orientuoti į paslaugų teikimą ar labai "apčiuopiamų" projektų vykdymą (pvz., sporto varžybų, seminarų), nei į tiriamąjį darbą ir padėties analizę.
- ❑ Dažnai neprieina prie kitų mokslinių darbų reikiamoje srityje, nes trūksta kontakto su mokslo bendruomene, neturi galimybių prieiti prie duomenų bazių.
- ❑ Visuomenės sveikata dar sunkiai suprantama, priotitetai dažniau atitenka socialiniams reikalams ar medicininiam klausimams.
- ❑ NVO nėra pripažįstamos kaip gebančios kvalifikuotai tyrimus atlikti ar formuluoti užduotis užsakomiesiems darbams.
- ❑ Nedalyvauja visuomenės sveikatos tyrimų politikos formavime/planavime, nes trūksta pajėgumų, žinomumo.

NVO įsitraukimo pridėtinė vertė

- ❑ Turi artimą santykį su tiriamomis žmonių grupėmis, kurios dažnai gali būti sunkiau prieinamos ar nenorinčios kalbėtis.
- ❑ Turi tarptautinių partnerių, dažnai dalyvauja tarptautiniuose tinkluose.
- ❑ Turi pakankamai daug informacijos ir žinių apie tarptautinius finansavimo šaltinius, partnerius.
- ❑ Yra nepriklausomų, nešališkų, nepolitinių organizacijų.
- ❑ Randa praktinį panaudojimą tyrimų duomenims, jeigu jie yra prieinami.

AČIŪ UŽ DĒMESĪ